

JURAJ JÁNOŠÍK (1688–1713)

Pochádzal z chudobnej poddanskej rodiny. Od detstva pracoval s rodičmi – poddanými na panstve, ktoré patrilo grófovi Jakobovi Lowenburgovi z Tepličky nad Váhom. Ako osemnásťročného ho zverbovali do kuruckého vojska Františka II. Rákociho. Po porážke kurucov pri Trenčíne r. 1708 utiekol domov, no chytili ho cisárski zoldnieri a začlenili do strážneho oddielu na Bytčianskom zámku, kde väznili zajatých kurucov. Tam ho svojvoľník Tomáš Uhorčík nahovoril na zboj. Utekli spoločne s inými príslušníkmi „zelených regimentov“, zoskupili ozbrojenú družinu, ktorej vedenie čoskoro prevzal Jánošík. Prepadali kupcov a pánov v Trenčianskej, Oravskej, Liptovskej a Gemersko-Malohotskej stolici, takisto v Poľsku, Sliezsku a na Morave. Už o rok Jánošíka chytili na zimovke v Klenovci, kde Tomáš Uhorčík krémáril pod menom Martin Mravec. Juraj Jánošík sa stal uznávaným symbolom odboja chudobného ľudu proti feudálom.

Ako osemnásťročný vstúpil do kuruckého vojska Františka Rákoczyho, ktoré bojovalo proti cisárskemu viedenskému absolutizmu. Krátko po porážke povstalcov pri Trenčíne (1708) musel narukovať do cisárskeho vojska. Na jar roku 1712 sa stáva Jánošík zbojníckym kapitánom a nahradil vo vedení družiny doterajšieho kapitána Tomáša Uhorčíka. Zbojníci prepadávali bohatých iba cez leto. Jánošíka chytili v marci 1713, keď niekoľko desiatok drábov z Liptovského Mikuláša v noci obkľúčilo dom bývalého zbojníckeho kapitána Tomáša Uhorčíka na lazoch obce Klenovec, do ktorého prišiel cez Liptovský Mikuláš 16. a 17. marca 1713. 17. marca ho podrobili mučeniu. Žiadne závažné veci mu nedokázali, napriek tomu bol 17. alebo 18. marca popravený napichnutím na železný hák. Popravu vykonali neďaleko miesta, kde dnes stojí hotel Jánošík v Liptovskom Mikuláši. Mŕtve telo pravdepodobne pochovali na neďalekom cintoríne. Počas zboja nikdy nikoho nezabil ani nezranil. Jánošík mal vtedy iba 25 rokov.

V.OA Simona Ivanková – Matejková
Michal Sikula

Ilias - epos - opisuje posledných 51 dní vojny medzi Trójanmi a Grékmi. Vojnu vyvolal syn Trójskeho kráľa Priama, Paris, kt. uniesol krásnu Helenu manželku spartského kráľa Menelaa. Motívom je Achilov hnev, keďže Agamemnón mu oplatil obľábeniu zajačké uši, Achilles prestal bojovať a prerahu dostala Trója pod vedením Priamovho staršieho syna Hektora. Achilles požiada svoju výstroj Patroklosa, kt. nepriateľia porážajú za Achila a dajú sa na útek. Hektor ho ale spoznáva a zabije. Achilles pomsti jeho smrť tým, že zabije veľa Trójanov a Hektora, kt. obnaženiu mŕtvolu sláči za svojím nožom okolo Patrokovej mohyly.

Odyseus - epos - rozpráva o 10-ročnom putovaní Iliackého kráľa Odysea a jeho nárate domov. Väčšina bojovníci sú dávno mŕtvi z Tróje, len Odyseus nie. Dôvodom našo čakania jeho manželka Penelope so synom Telemachom, ten tajne odpláva hľadať svojho otca a zistiť, či je. Príbeh sa odohráva na ostrovoch Nynfos, Kalyso, s Kyklopami, s fúdiarstvom. Po návrate domov potresta manželkinych pytačov.

Homér - Básnik, kt. meno je spájané s prardepodobným autorstvom najstarších zachovaných európskych pamiatok.

Rasové vyobrazenia v egyptskom umení

Egyptské umenie je zaplnené rasovými vyobrazeniami: otroci a nepriatelia Egypta sú takmer vždy zobrazení ako Semiti alebo čierni (plus zopár nordických otrokov, ktorí sú ľahko identifikovateľní nielen svojimi tvárovými črtami, ale aj vyobrazením s blond vlasmi – títo otroci boli pravdepodobne zajatci z putujúcich indoeurópskych kmeňov, ktorí mali to nešťastie padnúť do pút Egypta)

Toto všetko však neznamená, že na území Egypta a v jeho okolí nežili žiadne iné rasy. Nachádzalo sa tam významné množstvo semitských – arabských rasových typov, ktorí sa tam usadili po príchode zo svojej pôvodnej domoviny na Arabskom polostrove. Títo nebili ľuďia boji však po mnohé roky, dokonca po storočia, vylúčení z hlavného prúdu egyptskej spoločnosti pre ich rasu a najčastejšie boli používaní ako robotníci, spolu s čiernymi zajatcami, ktorých Egyptania získali v početných výpravách na juh, do územia dnešného Sudánu.

semiti, jasne identifikovaní ako cudzí rasový element svojimi charakteristickými nosmi, vzdávajú úctu egyptskému faraónovi. Maľovaný výjav z hrobky Sobkotep v Tébach.

Vypracovala: Nikola Nedoroščiková

HÉRA – dcéra Titána Krona a jeho manželky Rheie, sestra a manželka najvyššieho boha Dia. Keď sa narodila, postihol ju rovnaký osud ako jej súrodencov. Vlastný otec ju prehltoľ z obavy, že by ho zbavila moci. Oslobodil ju až jej najmladší brat Zeus. V rade bohov pripadla Hére funkcia ochrankyne manželstva. Starala sa o posvätnosť a neporušiteľnosť manželských zväzkov, posielala manželom potomstvo a pomáhala matkám pri pôrode. Dioví porodila tri deti : boha vojny Area, božského kováča a zbrojára Héfaiста a večne mladú bohyňu Hébu. Podľa niektorých mýtov porodila aj ochrannú bohyňu pôrodu Eileithýiu. Jej zbrane boli búrky, hmly, hromy a blesky. Zsvätené mala granátové jablko—symbol plodnosti, kukučku—na ktorú sa vraj Zeus premenil, keď sa k nej chcel prvý raz dostať, páva—ktorého oká na rozprestrenom chvoste boli symbolmi hviezdnatého neba, a jastraba.

POSEIDÓN – syn Titána Krona a jeho manželky Rheie, boh mora. Bol jedným z troch najmocnejších gréckych bohov. Poseidónovým sídlom bol nádherný palác v Aigách. Odtiaľ odchádzal na morskom voze ťahanom koňmi so zlatými hrivami. Kým vo svojej ríši mal Poseidón neotrasiteľnú autoritu, s ostatnými bohmi nevychádzal často po dobrom. Súperil s nimi o nadvládu viacerých miest. Jeho manželkou bola Amfitríta, dcéra morského boha Nérea, jeho najmilším synom bol morský boh Tritón. S milenkou nymfou Thoósou mal jednookého syna Polyféma, s nymfou Libyou sidónskeho kráľa Agénora, s nymfou Náidou morského boha Prótea, s bohyňou zeme Gaiou obra Antaia. Jeho synom bol aj athénsky hrdina Théseus, ktorého splodil so ženou athénskeho kráľa Aigea, s Aithrou. Gréci mu zo zvierat zasvätili delfína, býka a samozrejme koňa, ktorého sám stvoril. Zo stromov to bola borovica. Na jeho počesť sa každé dva roky usporadúvali isthmijské hry, ktoré sa významom zaradovali hneď za olympijské a delfské.

ÚRANOS - boh neba a samo nebo, prvý vládca nad svetom po prvopočiatocnom Chaose. Zrodil sa bez otca z matky zeme Gaie, a keď ovládol svet, spojil sa s ňou v manželstve. Pre svoj postoj k vlastným deťom na podnet jeho matky a manželky ho najmladší Titán Kronos zbavil moci. Úranos je predstaviteľom tzv. prvej generácie gréckych bohov, zvrhnutých povstaním.

GAIA – bohyňa zeme a sama Zem. Bola matkou všetkého, čo na zemi žilo a rástlo. Okrem dvanástich titanov manželovi Uránosovi porodila troch jednookých obrov Kyklopov (Bronta, Steropa, Arga) a troch päťdesiatlavrých a storukých obrov Hekatoncheirotv (Kotta, Briarea, Gýa). Svojich potomkov však Úranos nemohol vystáť. Aby sa ich zbavil, uvrhol ich dovnútra zeme. Výzvu svojej matky na povstanie proti krutovláde svojho otca vyslyšal ich syn Kronos, ktorý sa stal novým vládcom sveta.

KRONOS – bol najmladší zo všetkých dvanástich Titánov a všetkých ich prevyšoval ľstivosťou a úskočnosťou. Keď sa Kronos zmocnil vlády nad svetom, oženil sa so svojou sestrou Rheiou a mal s ňou šesť detí : dcéry Hestiu, Démétru a Héru a synov Háda, Poseidóna a Dia. Pretože mal strach, aby jeho deti neurobili to čo on svojmu otcovi, po ich narodení každé z nich prehltol. Napriek tomu, jeho deti ako božské bytosti žili v jeho bruchu naďalej. Utrápená manželka Rheia pred pôrodom svojho syna Dia sa vybrala na ostrov Krétu, kde porodila budúceho vládcu sveta. Po návrate domov svojmu manželovi podhodila namiesto syna kus kameňa zabaleného do plienok. Kronos na podvod neprišiel a kameň prehltol. Keď Zeus dospel, spravil presne to, čoho sa jeho otec Kronos obával. Povstal proti nemu, prinútil ho vyvrátiť prehltnutých súrodencov a pustil sa s ním do boja. Na Kronosovu stranu sa pridali Hádes s Poseidónom, ale napriek tomu Zeus s pomocou Hekatoncheirotv, jednookých Kyklopov a niektorých Titánov na čele s Ókeanom porazil svojho otca a Zeus ho aj s ostatnými porazenými Titánmi zvrhol do Tartaru

HÉFAISTOS - syn Dia a Héry, boh ohňa a kováčstva, zbrojár bohov a staviteľ príbytkov bohov. Narodil sa chromý, a matka ho preto zhodila z Olympu. Keď dospel, ako vyučený kováč zhotovil zlatý trón, ktorý poslal svojej matke. Bol to však dar z pomsty, pretože keď si Héra doň sadla, vyskočili z neho putá, ktoré jej nedovolili vstať a nik z bohov jej nevedel pomôcť. Preto ho bohovia ľstou priviedli na Olymp, kde po oslobodení svojej matky už ostal naveky. Na Olympe si zriadil kováčsku dielňu, kde vyrábal zbroj nielen pre bohov, ale i ľudských hrdinov. Okrem toho, vystaval svojim božským súrodencom nádherné paláce zo zlata, striebra a meďi.

Egyptské náboženství

Bohovia

Egyptčania mali nespočetné množstvo bohov, v odhadoch až okolo 2500. Jednotlivé božstvá sa spájali s istými prírodnými javmi, taktiež niektorí bohovia mali viacero podôb prejavujúcich sa v istých momentoch, rovnako sa pestoval kult ochranných bôžikov a mŕtvych (napr. faraóna) a pod.

Egyptské náboženstvo sa zaoberalo prevažne dosahovaním života po smrti.

Mumifikácia

Na začiatku mumifikácie sa vybrali z tela všetky vnútornosti, okrem srdca (Egyptčania považovali srdce za orgán, ktorý riadi celé telo) a obličiek. Ukladali ich do nádob, ktoré sa nazývajú kanopy. Tieto nádoby mali hlavy štyroch synov boha Hora. S hlavou paviána bol Hapi. Do tejto kanopy sa dávali pľúca. Amset mal hlavu človeka a uschovával pečeň. Žalúdok bol v kanope s hlavou šakala. Jeho meno bolo Daumutef. A posledný s hlavou sokola bol Kebehsenuf. Táto kanopa slúžila na uschovanie čriev.

Najprv sa cez nosný otvor vybral mozog, teda vylial, lebo pomocou neznámej technológie sa skvapalňoval. Mozgová dutina sa vyplnila živicom. Potom sa rezom otvorilo brucho a vybrali sa z neho orgány. Jednotlivé orgány vysušili v nátrone.

Po odstávaní vnútorných orgánov dali tela do roztoku hydroxidu sodného (nátron) na skoro sedemdesiat dní, aby sa dôkladne vysušilo. Potom telo vyplnili látkami alebo pilinami a dôkladne ho naolejovali. Už ostávalo telo len obviazať. Používali na to kusy starých látok, perín... Spolu boli tieto obvazy dlhé aj niekoľko desiatok metrov. Medzi jednotlivé vrstvy sa vkladali ešte amulety, aby ochraňovali telesnú schránku zosnulého.

Čínske vynálezy

Hodváb

絲綢之類
 織物
 中國
 絲綢
 織造
 方法
 詳見
 卷之
 十
 絲綢
 織造
 法

Hodváb patrí medzi najvzácnejšie tkaniny na svete. Ľudia si ho cenia pre jeho lesk a hebkosť. Objavili ho v Číne už okolo roku 2700 predm.l., no vyše 3000 rokov držali jeho výrobu vo veľkej tajnosti. Za jej odhalenie hrozil trest smrti.

Výroba hodvábii

Hodváb produkuje húsenica priadky morušovej, ktorá sa živí listím morušovníka. Najprv si húsenice vytvoria hniezdečko, až potom točí kuklu (kokón). Čudné je, že sa húseniciam nezamotá hlava, musia s ňou vykonať asi 300 000 krúživých pohybov, kým vytvorí celý kokón.

Nejde o nič iné ako o ochranu kukly, ktorá je dokonca aj vodotesná. Celé úsilie trvá 3 dni. Húsenica v jednom kuse upradie 300 až 800 metrov. Kokóny sa usmrtia teplotou 80-100°C. Vlákna sa zmäknú v horúcej vode a potom sa - dnes už s pomocou strojov - odvíjajú.

V prvom storočí pred Kr. vyvážali čínsky hodváb až do Rímskej ríše. Bol tam taký vzácny, že ho vyvážovali zlatom. Za vlády dynastie Chan sa dostal aj do Japonska, Indie, Arábie a Afriky. Hodváb si ľudia dodnes vysoko cenia. Často ho nosia pri osobitných príležitostiach, napríklad pri svadbách. Najkvalitnejšie hodváby dosiaľ pochádzajú z Číny a Indie.

Podľa legendy výroba hodvábii objavila cisárka Si Ling-š, manželka mýtického cisára Chuang-tiho. Cisárovi zátrodníci si všimli, že húsenice požírajú listie morušovníkov. Cisárovná našla neďaleko kuklu. Vzala ju dohľad, aby ju preskúmala, a náhodou jej spadla do misky s horúcou vodou. Na jej prekvapenie sa z kukly začalo odmotávať jemné hodvábne vlákno.

kukla

housenka bource morušového

Na hodinách Dejepisú I.C. a V.OA boli vypracované projekty týkajúceho sa obdobia Staroveku. Študenti sa zoberali rôznymi témami a vypracovali ich podľa vlastných nápadov.

Tieto projekty vznikli pod vedením Mgr. Lenky Čižmárovej a Mgr. Zuzany Roskoványiovej.

Projekty z náuky o spoločnosti vznikli pod vedením Mgr. Lenky Čižmárovej

Na hodinách náuky o spoločnosti sa často rozprávame a zamýšľame nad múdrosťou starovekých národov. Čínskym príslovím sa nechal inšpirovať aj Dávid Jakubašek zo sexty C, ktorý napísal nasledujúcu esej.

Keď činy sú mocnejšie, než slová

„Môžeš rozprávať, čo chceš a akokoľvek sväto a pekne. Ak za tým nestoja dobré skutky, sú to len prázdne reči. Dnes jedno gesto znamená viac ako celé litánie.“(Anton Srholec)

Z detstva si pamätám na literárny príbeh pod názvom „Hrnček, var!“ ,v ktorom dievčina za odmenu ,že dala stareнке kúsok chleba, dostala *zázračný* hrnček. Činy a slová. V prvom momente sa nám zdá ,že ide o 2 odlišné pojmy, no v skutočnosti majú veľa spoločného.

Málo by platiť, že keď niečo sľúbime, mali by sme to aj splniť pokiaľ je to v našich silách. Malo by ísť samozrejme o dobré skutky, aj keď prichádzame do styku so situáciami, v ktorých naše slušné konanie, či iné prejavy správania sa zlyhávajú. Každý je hriešny. Ide o to, či na váhach človeka prevažuje dobro alebo zlo. Či človek, ktorý sa nejakým spôsobom prehrešil, vykonal aj niečo pozitívne nielen pre svojich blízkych, ale aj cudzích, a to bez nároku na odmenu." Ak si niekomu preukázal dobrodenie, a to dobrodenie prinieslo ovocie, prečo sa domáhaš ako oneskorenec ešte pochvaly a odmeny za svoj dobrý skutok?"(Marcus Aurelius). Naše skutky môžu mať rôznu podobu, a to od abstraktnej, až ku konkrétnej, napr. od úsmevu, milého slova ku reálnym činom, ako je podanie pomocnej ruky v núdzi, návšteva chorého, starého, pomoc slabším, rodičom, spolužiakom...Mali by sme to robiť pre vlastné uspokojenie a nie z donútenia, aby to bolo robené z lásky a slobodne." Bohu sa nepáčiame pre veľké skutky, ale pre lásku ,s akou konáme."(František Saleský). Je mnoho známych osobností, ktoré vošli do dejín svetových, no i našich národných, svetských, či cirkevných, ktoré po sebe zanechali veľké veci pre nás i naše budúce generácie. Patria tam nositelia Nobelovej ceny, rôzni svätci, spomeniem napr. Matku Terezu, ktorá malá veľmi blízko ku chudobným a opusteným deťom, alebo významného fyzika Alberta Einsteina a mnoho ďalších. No za pravdovravnosť, obetu a starostlivosť si ctím aj svoju rodinu - mamu, otca, starých rodičov, aj keď sa s nimi nie vždy stotožňujem, no určité im v mnohom neskôr dám za pravdu.

Aj ja by som chcel a budem sa o to snažiť, aby mojím príkladným životom aj napriek mnohým prekážkam, neúspechom som zväčša sľúbené splnil, aby u mňa neplatilo, že mnoho rečí, málo skutkov. Aj keď nebudem patriť medzi nositeľov Nobelovej ceny, ale ostanem v mysli tých, ktorým som nielen niečo sľúbil ale to aj podľa svojich možností a schopností, čo najlepšie splnil, a tak ostal v ich srdciach v tom dobrom slova zmysle. Verím, že aj moje srdce neostane prázdne, ale bude plné tepla z dobrého pocitu, že som niekomu pomohol.

Rodina je základnou spoločenskou jednotkou a svoju rodinu nám predstavili žiaci prímý ako aj vyšších ročníkov. Ponúkame Vám nasledujúcu ukážku:

